

POVĚSTI
BRATŘÍ
GRIMMŮ

Vybrala, uspořádala a přeložila
Ruth J. Weiniger

VYŠEHRAĐ

Pověsti bratří Grimmů

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Ruth J. Weiniger

Pověsti bratří Grimmů – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

The background is a textured, painterly illustration of a misty forest. The color palette is dominated by various shades of green, from pale, hazy tones on the left to dark, almost black-green hues on the right. Several bare, skeletal trees stand in the mid-ground, their thin branches reaching upwards. In the foreground, there are dark, vertical strokes representing tall grasses or reeds. The overall atmosphere is ethereal and somewhat somber.

POVĚSTI
BRATŘÍ
GRIMMŮ

Ruth J. Weiniger (ed.)

POVĚSTI
BRATŘÍ
GRIMMŮ

Vybrala, uspořádala a přeložila
Ruth J. Weiniger

VYŠEHRA D

Tato kniha vychází s podporou Ministerstva kultury ČR

Selection, Editorial & Translation © Ruth J. Weiniger, 2024

Illustrations © Sabina Chalupová, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-267-3050-7

ISBN e-knihy 978-80-267-3057-6 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-3058-3 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-267-3054-5 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

Obsah

Příběhy z území Čech	9
Trpaslíci, koboldi a permoníci	27
Příběhy o vodě a vodních bytostech	57
Zima, zimní bytosti a zvyky	75
O pokladech	93
Čáry a kouzla všeho druhu	113
Strašidla, duchové a podivné bytosti	147
O světcích a poustevnících	169
Mocní vládcové, stateční rytíři a další hrdinové	195
Cesty mimo mapu	223
Podivná setkání, tajemné věštby	237
Proklatci a zavrženci	255
O labutích, princích, Lohengrinovi a Rýnu	271
O obrech, dracích a čertech	285

Předpovědi o návratu skrytého vládce
a o konci světa 299

Doslov 315

Překladatelská a ediční poznámka 327

Vysvětlivky 329

Podrobný obsah a přehled pramenů 378

PŘÍBĚHY
Z ÚZEMÍ ČECH

TŘI HAVÍŘI Z KUTNÉ HORY

Drei Bergleute aus Kuttenberg

V Čechách je Kutná Hora¹ a tam pracovali dlouhá léta tři havíři a každý tak poctivě vydělával na chléb pro svoji ženu a děti. Když šli ráno do dolu, brali s sebou tři věci: zaprvé modlitební knížku, zadruhé lampu, ale s olejem jen na jeden den, a zatřetí trochu chleba, který jim taky vystačil jen na jeden den. Než započali práci, pomodlili se k Bohu, aby je ráčil v dole ochraňovat, a pak se utěšeně pustili do pilné práce.

I přihodilo se, že když jednoho dne pracovali a schylovalo se k večeru, štola se vepředu sesula a vchod zůstal zavalený. Mysleli, že jsou pohřbeni, a říkali si: „Ach Bože! My ubozí havíři musíme umřít hladu! Máme chléb jen na jeden den a jen na jeden den oleje v lampě!“

Poručili se Bohu a měli za to, že brzy zemřou. Nechtěli však zahálet, a tak dokud měli síly, pracovali dál a přitom

se modlili. Tak se stalo, že jejich světlo hořelo sedm let a malý kousek chleba, z něhož denně jedli, jim také nedošel, ale byl pořád stejně velký a jim připadalo, že těch sedm let byl jen jediný den. Ale protože si nemohli stříhat vlasy ani holit vousy, narostly jim na loket dlouhé. Jejich ženy mezitím měly za to, že jejich muži jsou mrtví, že je už nikdy neuvidí, a chtěly se provdat za jiné.

Tu se stalo, že jeden z nich z celého srdce zatoužil: „Ach! Kdybych tak mohl ještě jednou vidět denní světlo, pak bych umřel rád!“

Druhý řekl: „Ach! Kdybych tak mohl ještě jednou zasednout doma se ženou ke stolu a pojíst, pak bych umřel rád!“

Tu řekl i třetí: „Ach! Kdybych tak mohl v poklidu a spokojenosti prožít ještě jeden rok se svojí ženou, umřel bych rád!“

Jak to vyslovili, v hoře to mocně zapraštělo a rozskočila se. První došel ke skulině, pohlédl vzhůru a spatřil modré nebe. A jen se potěšil denním světlem, klesl mrtev k zemi. Hora se však rozevírala čím dál víc, a tak se zvětšovala i skulina. Ti dva pracovali dál, vysekali si schody, vylezli nahoru a nakonec vyšli ven. Šli do vsi a do svých domků a sháněli svoje ženy, ty je však už nechtěly znát.

Řekli: „Copak jste neměly muže?“

„Ano,“ odpověděly, „ti jsou ale už sedm let mrtví a leží pohřbeni v Kutné Hoře!“

Druhý řekl své ženě: „Já jsem tvůj muž!“ Ale nechtěla tomu uvěřit, protože měl na loket dlouhý vous a nebyl vůbec k poznání.

Řekl jí: „Přines mi nůž na vousy, který leží nahoře ve skříni, a k tomu kousek mýdla.“ Oholil si vousy, učesal se a umyl, a když byl hotový, viděla, že je to její muž. Z celého srdce se zaradovala, přinesla, co měla nejlepšího k jídlu a pití, prostřela stůl, zasedli spolu a spokojeně jedli. Když byl ale její muž sytý a právě dojedl poslední sousto chleba, padl a byl mrtev.

Třetí havíř žil se svou ženou celý rok v klidu a pokoji. Když byl ale rok pryč, v tutéž hodinu, kdy vyšel z hory, padl mrtev a jeho žena s ním. Tak jim Bůh pro jejich zbožnost vyplnil přání.

PASÁČCI

Die Hirtenjungen

O svatém Janu přišli do oblasti Svatošských skal dva pasáči, kteří líčili na ptáčata. Všimli si, že tam dole jsou otevřená dvířka. Zvědavost je hnala dovnitř. V koutě stály dvě velké truhlice, jedna otevřená, druhá zamčená. V té otevřené byla obrovská hromada peněz. Honem po nich

sáhli a naplnili si jimi chlebníčky. Vtom na ně padla hrůza. Spěchali ke dveřím a první jimi našťěstí prošel. Když za ním ale procházel ten druhý, panty příšerně zaskřípěly. Rychle skočil přes práh. Dveře se přibouchly a utrhly mu dřevěný podpatek na levé botě. Tak z toho vyvázl ještě dobře. Peníze donesli rodičům, kteří se nad tím zaradovali.

KAMENNÉ SVATEBNÍ LOŽE

Das steinerne Brautbett

V německých Čechách se tyčí skála, jejíž vrcholek, rozdělený na dvě části, tvoří jakoby lože či postel. Vypráví se o ní: Kdysi tu stával zámek, v němž žila vznešená paní s jedinou dcerou. Ta proti matčině vůli milovala mladého pána ze sousedství, a matka nechtěla dovolit, aby se za něj provdala. Dcera však překročila příkázání a tajně se milému zaslíbila s tím, že počkají, až matka zemře, a pak se dají oddat. Jenže matka se o jejich zasnoubení před smrtí dověděla, pronesla těžkou kletbu a úpěnlivě prosila Boha, ať ji vyslyší a promění dceřino svatební lože v kámen. Když matka zemřela, podala neposlušná dcera ruku ženichovi a ve skalním zámku se slavila okázalá svatba. O půlnoci, když vstoupili do svatební komnaty, rozlehlo se po celém okolí příšerné zahřmění. Nazítří ráno

byl zámek pryč, ke skále nevedla žádná cesta ani stezka a na vrcholku seděla nevěsta na kamenném loži, které lze dodnes jasně vidět a pozorovat. Žádný člověk ji nedokázal vysvobodit a každý, kdo se k ní pokoušel vyšplhat, se zřítil ze srázu. Tak musela vyhladovět a zahynout. Její mrtvolu sežrali havrani.

KRAMÁŘ A MYŠ

Der Krämer und die Maus

Před dávnými lety šel Šumavou směrem k Rychnovu chudý kramář. Přišla na něj únava a usedl, aby pojedl kus chleba – to jediné, čím mohl zahnat hlad. Zatímco jedl, spatřil, jak mu kolem nohou pobíhá myška. Nakonec se před ním usadila, jako by na něco čekala. Dobrosrdečně jí hodil několik drobtů, třebaže je sám potřeboval. Myška je hned schroupala. Dokud měl, dával jí vždycky po kousku a tak spolu spořádaně poobědvali. Pak kramář vstal, aby se z blízkého pramene napil vody. Když se vrátil, hle, na zemi ležel zlaták a myš zrovna přibíhala s druhým. Položila ho a odběhla, aby přitáhla třetí. Kramář šel za ní a uviděl, že zmizela v díře a vzápětí se z ní

vrací se zlatem. Vzal tedy hůl, odhrnul zem a našel veliký poklad ze samých zlaťáků. Vyzdvihl ho a ohlédl se po myšce. Ta však zmizela. Pln radosti odnesl peníze do Rychnova, jednu polovinu rozdál chudým a za druhou tam nechal postavit kostel. Ten příběh byl na věčnou paměť vytesán do kamene a podnes je v Čechách k vidění v kostele Nejsvětější Trojice v Rychnově.²

ZAKLETÝ KRÁL V HRADU SCHILDHEIß

Der verzauberte König zu Schildheiß

Starý hrad Schildheiß³ v pustých lesích a horách německých Čech měl být znovu postaven a obnoven. Když políři a zedníci prozkoumávali rozvaliny a základy, objevili pod zemí mnoho chodeb a sklepů, víc, než by jen pomyslili. V jednom sklepení seděl na stolci mocný král, který se jen leskl a blyštil drahokamy, a po jeho pravici stála bez hnutí půvabná panna, jež králi držela hlavu, nejinak než jako by tam odpočíval. Když se opatrně a s touhou po kořisti přiblížili, změnila se panna v hada dštícího oheň, takže se museli zas vzdálit. O příhodě však zpravili svého pána, který do toho sklepení ihned sešel a slyšel v něm tu pannu hořce vzdychat. Pak do té jeskyně vstoupil se psem a v jeskyni se objevil oheň a dým, a tak rytíř trochu

ustoupil a psa, který utekl, považoval za ztraceného. Oheň pohasl, a když se přiblížil znovu, spatřil, že pes neutrpěl ani škrábnutí a panna jej drží v náruči a na zdi stojí nápis, jenž mu předpovídá zkázu. Smělost jej však hnala do dobrodružství, a tak ho pohltily plameny.

HELFENSTEIN

Der Helfenstein

V Čechách na kopci Rýzmberk (*Reisenberg*), na míli od Trutnova, stojí Helfenstein,⁴ vysoká skála, na níž kdysi stál hrad loupeživých rytířů. Pak se ale propadl do země a nikdo neví, kam se poděli ti, kdo v něm žili. Roku 1614 šla na čtvrt míle odtamtud, u Maršova, mladá dívka, která nedaleko té skály vedla dobytek na pastvu. Bylo s ní ještě několik dalších dětí. Řekla jim: „Pojďte, půjdem na Helfenstein. Třeba bude otevřený a uvidíme ten veliký sud vína.“ Přijdou tam, skála je otevřená, železné dveře jsou dokořán a visí na nich zámek se spoustou malých klíčků. Jdou zvědavě blíž a nakonec vstoupí dovnitř. Je tam poměrně velká předsíň a za ní další dveře. Projdou jimi, ve druhé síni leží různé domácí náčiní, a hlavně veliký vinný sud o objemu deseti věder, z něhož už odpadla většina dužin, ale aby z něj víno nevyteklo, je na něm navlečená

kůže, tlustá jak palec. Všichni čtyři se jí dotýkali rukama, chvěla se a byla poddajná jak vejce s měkkou skořápkou. Zatímco si to prohlíželi, vyšel z krásné světnice pěkně oděný pán, na klobouku rudé péro a v ruce velikou cínovou konvici, aby donesl víno. Jak otevřel dveře, viděli, že ve světnici je veselo, u dvou stolů tam sedí krásní pánové a paní, poslouchají hudbu a veselí se. Ten, který čepuje víno, dívku s dětmi přivítá a pozve je do místnosti. Děti se vylekají a nejraději by utekly, dívka však řekne, že jsou moc špinaví, a nemohou proto vejít k tak pěkně oblečeným lidem. On jim přesto nabídne pití a podá konvici. Když ji vyprázdní, přikáže jim, ať počkají, dokud nedonese další. Jakmile odešel, nejstarší povídá: „Pojďme pryč, tohle nedopadne dobře. Říká se, že ti lidé se sem do té hory propadli.“

Tak všichni vyjdou rychle ven a po několika krocích za sebou uslyší, jak něco s třeskotem padá. Strašně je to vyděsí.

Po hodině zas ta nejstarší povídá: „Půjdem tam ještě jednou a podíváme se, co to bylo, co to tam tak třískalo.“

Ostatní nechtěli, ale protože ta velká dívka byla tak odvážná, že chtěla jít sama, šli za ní. Nespatriili ale už ani vchod, ani železné dveře, skála byla uzavřená. Když přihnali dobytek, vyprávěli všechno rodičům a ti to oznámili správci. Lidé si pak často chodili skálu prohlížet, ale pokaždé už ji našli zavřenou.

HOUSKOVÉ BOTY

Die Semmel-Schuhe

Na Klatovsku, čtvrt hodiny od vsi Horní Kamenice (*Oberkamenz*), stával na kopci zvaném Hrádek (*Hradekberg*) hrad, ze kterého už zbyly jen rozvaliny.⁵ Před dávnými časy nechal hradní pán postavit most až do Staňkova (*Stankau*), který je odtamtud hodinu cesty, a po tom mostě se pak z hradu chodilo do kostela. Tento hradní pán měl mladou, domýšlivou dceru, která byla pýchou tak posedlá, že si dávala vydlabávat housky a pak si je nazouvala místo bot. Když v těch botách šla jednou po mostě do kostela a právě stoupla na poslední schod, propadla se i s celým hradem do země. Obrys její nohy lze dodnes vidět zřetelně otištěný do kamene, který býval schodem onoho mostu.

CHLEBOVÉ BOTY

Die Brot-Schuhe

Jedné měšťance zemřelo dítě, které pro ni bylo jak zřítebnice oka. Nevěděla, co by pro ně mohla ještě učinit pěkného a dobrého, než přijde pod zem a ona už je nikdy neuvidí. A jak je co nejlépe zdobila a oblékala do rakvičky, nezdály se jí botičky dost dobré. Vzala tu nejbělejší mouku,

kteřou měla, zadělala těsto a upekla děcku botičky z chleba. V těch botičkách bylo dítě pohřbeno, jenomže nedalo matce klidu a celé nešťastné se jí zjevovalo, dokud rakev zas nevykopali, nesundali mu chlebové botičky z nohou a nedali mu jiné, opravdové. Potom se utišilo.

SVATOŠSKÉ SKÁLY⁶

Hans Heilings Felsen

Nad Ohří, u vesnice Doubí, se tyčí podivné skály, kterým lid říká Svatošské a o nichž se praví:

Před dávnými časy žil v tom kraji jistý muž jménem Jan Svatoš (*Hans Heiling*), který měl dost peněz a jmění. Každý pátek se zavřel u sebe doma a ten den ho nikdo neviděl. Tento Svatoš byl ve spolku s ďáblem, a když uviděl kříž, utíkal pryč. Jednou se prý zamiloval do krásné dívky, které se také zpočátku zamlouval, ale pak ho odmítla. Když po čase slavila se svým ženichem a mnoha hosty svatbu, objevil se mezi nimi vprostřed noci, ve dvanáct hodin, Svatoš a zakřičel: „Čerte, zbavím tě tvé služby, když pro mne tuhle tu zničíš!“

Čert odpověděl: „Jsi tedy můj!“ A proměnil všechny svatebčany ve skály. Stojí tu ženich s nevěstou a objímají se,

ostatní lomí rukama. Jan Svatoš se vrhl ze skály do Ohře, která ho se sykotem pohltila a už ho nikdy nikdo nespátřil. Ještě dnes si lidé ukazují skalní sochy – Milence, Tchána a Hosty. Ukazují si i místo, z něhož se Svatoš vrhl dolů.

ZKAMENĚLÍ TRPASLÍCI

Steinverwandelte Zwerge

V Čechách nedaleko Lokte je drsné, ale krásné údolí, jímž se skoro až do Karlových Varů vine mnoha zákruty Ohře, a tam je slavná Trpasličí jeskyně (*Zwergenhöhle*).⁷ Obyvatelé sousedních vesnic a měst o ní vyprávějí toto: V dávných dobách bydleli v těch skalách trpaslíci, kteří si tam v tichosti žili. Nikomu neškodili, naopak, v nouzi a zármutku sousedům pomáhali. Dlouhou dobu je ovládal mocný zaříkávač duchů, ale jednou, zrovna když se chystali slavit svatbu a vydali se průvodem do svého kostela, zaříkávač se strašlivě rozhněval a proměnil je v kámen, nebo spíš, protože to byli nezničitelní duchové, je do těch kamenů zaklel. Té řadě skalisek se dodnes říká „zakletá trpasličí svatba“ (*verwünschte Zwerge-Hochzeit*) a je vidět, jak trpaslíci postávají v různých pozicích na vrcholcích kopců. Uprostřed jedné skály ukazují podobu trpaslíka, který se zdržel ve svém příbytku, zatímco ostatní se

snažili uniknout kletbě, a tak zkameněl právě ve chvíli, když z okna vyhlížel pomoc.

V Lokti na radnici také dodnes ukazují podlého a chamtivého purkrabího, zakletého do hroudy zvonivého kovu. Pověst praví, že ten, kdo je poskvrněný smrtelným hříchem, tu hroudu neuzvedne.⁸

SVATOŠŤÍ TRPASLÍCI

Die Heilingszwerge

U řeky Ohře mezi dvorcem Wildenau a zámekem Doubí (*Aicha*) se tyčí závratně vysoké skály, jimž se odpradávná říká Svatošské (*Heilingsfelsen*). Na jejich úpatí je vidět jeskyni, která je zevnitř klenutá, zvenčí ji však lze rozeznat jen podle malého otvoru, do něhož musí člověk lézt sehnutý. Tu jeskyni obývali trpaslíci, jimž prý nakonec vládl jako kníže neznámý starý muž jménem Heiling. Jednou se prý nějaká žena, příslušná do vsi Tašovice (*Taschwitz*), vydala v předvečer svatých Petra a Pavla do lesa na jahody. Zastihla ji noc, když tu uviděla ve skalách pěkný domek. Vstoupila dovnitř a jakmile otevřela dveře, spatřila sedět u stolu starého muže, jak cosi horlivě a prudkými tahy sepisuje. Kromě toho starce už v místnosti nebylo živé duše, ale po všech koutech něco šramotilo. Žena se

polekala a zděsila a zeptala se starce: „Kde to vlastně jsem?“ Stařec odvětil, že se jmenuje Svatoš (*Heiling*), ale brzy musí odejít, „protože dvě třetiny mých trpaslíků jsou už pryč, utekli.“ Tato podivná odpověď ženu zneklidnila ještě víc a chtěla se vyptávat dál, ale on jí přikázal, ať mlčí, a dodal: „Kdybyste nepřišla zrovna v tuto podivnou chvíli, tak byste nocleh nenašla.“ Vyděšená žena se pokorně schoulila do kouta a tiše usnula. Když se ráno vzbudila uprostřed skal, myslila, že se jí to zdálo, protože nikde neviděla žádné stavení. Šťastná a spokojená, že se jí v těch nebezpečných místech nic nepříhodilo, spěchala do vsi. Tam ale bylo všechno změněné a divné. Domy byly postavené nově a jinak, neznala lidi, které potkávala, a oni neznali ji. Nakonec jen stěží našla chatrč, v níž bydlela. I ta byla postavená lépe, jenom ji stínil tentýž dub, který kdysi zasadil její dědeček. Když ale vstoupila do světnice, neznámí lidé ji vykázali ze dveří jako cizí, a tak s pláčem a nářkem běhala po vsi. Lidé ji považovali za šílenou a odvedli ji k vrchnosti. Tam ji vyslechli a prošetřili její záležitost. A zjistili, že v kronikách a kostelních knihách stojí, že právě před sto lety se přesně v tento den nevrátila domů žena jejího jména, která šla do lesa na jahody a kterou už pak nikdo nenašel. Tak se jasně prokázalo, že před sto lety usnula ve skalách a že za tu dobu nezestárla. Zbylé roky dožila klidně a bez starostí a celá obec se o ni rádně starala, aby jí vynahradila, že ji postihly zlé čáry.

DUHA NAD ODSOUZENCI⁹

Regenbogen über Verurtheilten

Když v červnu 1621 mělo být v Praze popraveno sedmadvacet významných mužů, kteří byli zapleteni do českého povstání, tu jeden z nich, Jan Kutnauer,¹⁰ vůdce staroměstských měšťanů, volal naléhavě k nebesům, ať sešlou jemu a ostatním měšťanům znamení milosti, a to s takovou důvěrou, jako by vůbec nepochyboval, že je dostane. Když se pak už schylovalo k vykonání rozsudku, objevila se po krátkém dešti nad kopcem zvaným „Hora sv. Vavřince“ (*Lorenz-Berg* - Petřín) duha ve tvaru kříže. Pro útěchu odsouzených zůstala na nebi asi hodinu.

TRPASLÍCI,
KOBOLDI
A PERMONÍCI

SCHERFENBERGER A TRPASLÍK¹¹

Der Scherfenberger und der Zwerg

Tyrolský hrabě Mainhard, který z rozkazu císaře Rudolfa Habsburského dobyl Štýrsko a Korutany a byl jmenován korutanským vévodou, byl ve sporu s hrabětem Ulrichem z Heunburgu. S Ulrichem se proti Mainhardovi nevěrně a nevděčně spojil Wilhelm ze Scherfenbergu. Ten se ale v boji ztratil a Konrád z Aufensteinu, který bojoval za Mainharda, se ho vydal hledat.

Našli pak Scherfenberga ležet na písku probodeného kopím. Sedm měl ran, ale bolest jedinou. Aufenstein se ho zeptal, zda je pan Wilhelm ze Scherfenburgu.

„Ano. A jste-li vy Konrád z Aufensteinu, přistupte ke mně.“

Tu Scherfenberg raněnými ústy promluvil: „Vezměte si tento prsten. Dokud jej budete mít při sobě, bohatství a světská sláva se od vás neodloučí.“ S těmi slovy si stáhl

prsten z ruky a podal mu jej. Vtom přijel Heinrich Told a slyšel, že tu leží Scherfenberg.

„Tak to je ten,“ pravil, „který porušil věrnost mému pánu a Bůh na něm v této hodině vykonal pomstu.“

Pacholek musel smrtelně raněného položit na koně, ale Wilhelm na něm dokonal. Tehdy Told přikázal, ať ho zas položí tam, kde byl. Muži a ženy pak Scherfenberga oplakávali. S prstenem, který dal Aufensteinovi, to bylo takto:

Jednoho dne spatřil Scherfenberg na pláni před hradem zvláštní podívanou. Čtyři trpaslíci nesli na čtyřech dlouhých pozlacených holích baldachýn z jemné a ušlechtilé látky. Pod ním jel trpaslík se zlatou korunou na hlavě a se všemi odznaky královské moci. Sedlo a uzda koně byly pobité zlatem, vyložené drahokamy a stejně bylo ozdobeno i celé jeho roucho. Scherfenberg stál a pozoroval to, až nakonec přijel až k němu a smekl klobouk. Trpaslík mu popřál dobrého jitra a pravil:

„Pozdrav tě Bůh, Wilhelme!“

„Odkud mě znáte?“ opáčil Scherfenberg.

„Nestarej se, že tě znám,“ řekl král „a že tě oslovuji jménem. Hledám tvoji mužnost a věrnost, o nichž jsem tolik slyšel. Jeden mocný král má se mnou podíl na velké zemi, vedeme proto válku a on chce tu zemi na mně získat lstí. Válka trvá již přes šest týdnů, on je na mě ale příliš silný, a proto mně všichni přátelé radili, abych si

získal tebe. Jestliže se osmělíš jít do toho boje, učiním tě tak silným, že i kdyby přivedl obra, přece zvítězíš. Věz tedy, dobrotivý reku, že tě vyzbrojím opaskem, který ti dá sílu dvaceti mužů.“

Scherfenberg odpověděl: „Protože mně tak důvěřuješ a spoléháš se na moji mužnost, budu ti k službám. Ať už to se mnou dopadne jakkoli, je třeba se odvážit všeho.“

Trpaslík pravil: „Neboj se, pane Wilhelme, že bych byl nějaký netvor. Nikoli, mám křesťanskou víru v Boží Trojici i v to, že se Bůh narodil z panny jako člověk.“

Scherfenberg se zaradoval a slíbil, že pokud ho nezadrží smrt či nemoc, určitě v pravý čas přijde. „Přijď tedy s koněm, brněním a jedním chlapcem na toto místo, nikomu o tom však neříkej, ani své ženě, jinak je celá věc ztracená.“

Scherfenberg mu vše odpřisáhl.

„Pohleď,“ řekl trpaslík. „Tento prsten budiž svědkem naší dohody. Můžeš si ho klidně nechat. I kdybys žil tisíc let, dokud ho budeš mít, nepřiđeš nikdy o svůj majetek. Buď proto velké odvahy a zachovej mi věrnost.“ S tím odešel přes pláň a Scherfenberg se za ním díval, dokud nezmizel v kopci.

Když přišel domů, bylo nachystané jídlo a všichni se jej ptali, kde byl. On na to nic neřekl, ale od té chvíle si nedokázal počínat tak bezstarostně jako dřív. Dal obstarat koně, nechal si vyspravit drátěnou košili, poslal pro

zpovědníka, tajně vykonal upřímnou zpověď a pak zbožně přijal Tělo Páně. Žena se snažila vyzvědět na zpovědníkově pravdu, ale ten ji rázně odmítl. Svolala tedy čtyři své nejbližší přátele, ti kněze odvedli do komory, dali mu na krk nůž a hrozili smrtí, dokud neřekl, co slyšel.

Když to nyní žena zjistila, zavolala Scherfenbergovy nejbližší přátele, ti si ho museli vzít stranou a zeptat se ho na jeho předsevzetí. Když však nechtěl nic říci, pověděli mu do očí, že všechno vědí. Když to z jejich řeči vyčetl, přiznal teprve pravdu. Tu ho začali v jeho předsevzetí zviklávat a velice prosili, aby od té cesty upustil. Nechtěl však porušit svou věrnost a pravil, že pokud tak učiní, přijde o veškerý majetek. Jeho žena ho však utěšovala a nepřestala, dokud jej velkými prosbami neuprosila, aby zůstal doma. On však byl nešťastný.

Půl roku nato se vydal ke své pevnosti Landstrotz a jel za svými lidmi jako poslední. Tu k němu přistoupil trpaslík a řekl: „Lhal, kdo chválil vaši mužnost! Jak jste mě podvedl a zradil! Pro to, co jste mně učinil, zasluhujete nenávisť od Boha i všech dobrých žen. Měl byste vědět, že už nikdy nezvítězíte a nebýt dobrého prstenu, který jsem vám bohužel dal, musel byste se ženou a dítětem žít v chudobě.“ Pak ho trpaslík chytil za ruku a chtěl mu prsten strhnout, ale Scherfenberg ruku stáhl a dal si ji na hrud'. Vyrazil přes pole a ujel mu. A nikdo z těch, kdo byli před ním, to neviděl.

LES ZEITELMOOS

Zeitelmoos

Na Fichtelbergu, mezi Wunsiedelem a Weißenstadtem, je velký les zvaný Zeitelmoos a v něm je veliký rybník; v té oblasti bydlí spousta trpaslíků a lesních duchů. Jeden muž jel pozdě večer lesem a viděl, jak tam sedí dvě děti, i pobídl je, ať jdou domů a nemeškají tam. Ty však propukly v hlasitý smích. Muž odjel a o kus dál spatřil znovu ty děti, které se zase daly do smíchu.

SKLEPNÍČEK

Das Keller-Männlein

Toto se stalo roku 1665 v Lützeniu: Ze sklepa jednoho domu vyběhl drobný mužíček a vystříkoval nebo vyléval před domem z vědra vodu. Pak zas úplně potichu zaběhl do sklepa. Děvečka, která u toho byla, se vyděsila, padla na kolena a začala odříkávat žalmy. Mužíček hned padl taky na kolena a modlil se stejně dlouho jako děvečka. Zakrátko nato vypukl v městečku požár a mnoho nově postavených domů lehlo popelem, onen dům však zůstal nepoškozený. Po té příhodě se prý mužíček objevil ještě jednou a zase stříkal vodu, ale na tom místě se už nic nestalo.

TRPASLÍCI SI PŮJČUJÍ CHLĚB

Zwergge leihen Brot

Toto vyprávěl roku 1684 farář Hedler ze Selbitze a Marlsreuthu:¹²

Mezi dvěma zmíněnými místy v lese je otvor, všeobecně zvaný Trpasličí díra (*Zwergenloch*), protože dříve, před více než sto lety, v ní pod zemí bydlili trpaslíci, jimž někteří z obyvatel města Naila přinášeli nezbytné potraviny.

Albert Steffel, který zemřel v roce 1680 stár sedmdesát let, a Hans Kohmann, který zemřel v roce 1679 jako třiašedesátiletý, dva čestní, důvěryhodní muži, několikrát vypověděli, že Kohmannův dědeček jednou oral na poli, jež bylo u té díry, a jeho žena mu přinesla na pole k snídani čerstvě upečený chléb zabalený do ubrousku a položila mu jej na mez. Brzy nato prý přišla jedna trpasličí žínka a požádala orače o chléb: má prý chléb zrovna v peci, ale děti mají hlad a nemohou se dočkat, a on prý se může v poledne nasytit zase z jejího. Dědeček svolil. V poledne přišla zas, prostřela běloskvoucí ubrousek a položila na něj ještě teplý bochník. Velice mu děkovala a prosila ho, ať jen se neostýchá a chléb si vezme, že si pro ubrousek zase přijde. To se také stalo a při tom mu řekla, že se teď zřídilo tolik hamrů, že nemají klidu a musejí opustit toto obydlí, kde jim bylo příjemně a které měli rádi. Prý je také vyhání to, jak se lidé zapřísahají a velice klejí, a také znesvěcování

neděle, když sedláci chodí před kostelem obhlížet pole, což je prý velký hřích.

Přednedávnem se do té díry vydalo v neděli několik venkovských pacholků s hořícími třískami. Vevnitř našli už propadlou, velice nízkou chodbu a pak široký prostor pečlivě vytesaný do skály, čtverhranný, vyšší než člověk, a v jedné stěně byla spousta malých dvířek. Padla na ně z toho hrůza a vyšli ven, aniž by si ty komůrky prohlédli.

TICHÝ LID Z HORY PLESSE

Das stille Volk zu Plesse

V Hesensku je hora Plesse, na níž stojí hrad¹³ a ve skalách je tam mnoho pramenů, studánek, soutěsek a jeskyní, kde prý podle pověstí bydlí a přebývají trpaslíci, jimž se říká tichý lid. Bývají mlčenliví a dobrotiví a rádi poslouží lidem, kteří se jim zamlouvají. Když se jim stane nějaké příkoří, nevylévají si hněv na lidi, ale mstí se tím, že moří dobytek. To podzemní plémě nemá s lidmi vlastně nic společného, žije si uvnitř hory a má tam světnice a komnaty plné zlata a drahého kamení. Když si však musí zařídit něco na povrchu, neprovádí to ve dne, ale v noci. Ten horský lid je z masa a kostí jako jiní lidé, plodí děti a umírá. Rozdíl je jen v tom, že má takové nadání, že se

dokáže učinit neviditelným a prochází skalou či zdí tak snadno, jako my vzduchem. Občas se zjeví lidem, zavede je do nějaké prolákliny, a když se mu zamlouvají, obdaruje je drahocennými věcmi. Hlavní vchod je u hluboké studny, podle níž se nedaleký hostinec nazývá U Bublavé (*Zum Rauschenwasser*).

HRABĚ Z HOIA

Der Graf von Hoia

Jednomu z hrabat z Hoia se jednou v noci zjevil drobný mužíček, a když se hrabě vyděsil, řekl mu, ať se neleká, že mu chce něco sdělit a o něco ho požádat, ať mu to prý neodmítá. Hrabě odpověděl, že pokud to bude možné a nebude to pro něj a jeho rodinu znamenat přílišné obtíže, rád to pro něj udělá. Mužíček pravil: „Příští noci přijde několik našich k tobě do domu, pobudou zde a ty jim půjčíš kuchyni a sál a přikážeš svým sloužícím, aby šli spát a nikdo se nedíval na to, co budou dělat. Nikdo o tom nesmí vědět, jedině ty sám. Projeví ti za to vděk, z něhož se budeš těšit ty i tvůj rod a ani v nejmenším se ti nic nestane.“ A tak hrabě svolil. Příští noci vtáhli do domu přes most v obrovském zástupu malincí lidičkové, jimž se říká permoniíci. V kuchyni vařili, bouchali

a nadávali a vypadalo to nejinak, než že se tu připravuje veliká hostina. Pak skoro k ránu, když už měli odcházet, přišel za hrabětem onen mužiček a s díky mu podal meč, salamandrový ubrus a zlatý prsten, na němž byl vyveden rudý lev. Oznámil mu, že on a jeho potomci mají tyto tři věci dobře opatrovat, a dokud je budou mít pohromadě, budou zajedno a hrabství se povede dobře. Jakmile se prý však dostanou od sebe, bude to znamení, že hrabství nečeká nic dobrého. A také že vždycky, když bude jednomu z jeho rodu souzeno zemřít, lev vybledne.

V době, kdy byli hrabě Jobst a jeho bratři ještě nezletilí a místodržícím v zemi byl Franz z Halle, byly meč i salamandrový ubrus odvezeny, prsten však vládcům zůstal až do konce. Ale kam se poděl potom, to už se neví.

CO TRPASLÍKY VYHÁNÍ

Zwerge ausgetrieben

V Krkonoších byli trpaslíci vyháněni zakládáním hamrů a rudných stoup. Velmi si proto stěžovali, říkali ale, že až budou hamry pryč, zase se vrátí. Pod horou Sion v Quedlinburgu¹⁴ bývala kdysi trpasličí díra (*Zwergenloch*) a trpaslíci místním rádi půjčovali na svatby hodně cínového nádobí a podobně.

SVATEBNÍ OSLOVA MALÝCH LIDIČEK

Des kleinen Volks Hochzeit-Fest

Lidičkové na Eilenburgu v Sasku se jednou chystali oslavit svatbu. A tak všichni v noci přitáhli klíčovou dírkou a škvírami v oknech do sálu a skákali po hladké podlaze, jako kdyby někdo rozsypal na mlatě hrášek. To probudilo starého hraběte, který tam spal v posteli s vysokými nebesy. Velice se té spoustě malých brachů podivil. Tu k němu přistoupil jeden z nich, nastrojený jako herold, a vybranými slovy jej velice zdvořile přizval k účasti na jejich oslavě.

„Prosíme však jen o jediné,“ dodal, „přijďte jenom vy sám. Nikdo z vašich dvořanů se nesmí opovážit s vámi slavnosti přihlížet, ani jediným pohledem.“

Starý hrabě jim vlídně odvětil: „Když už jste mne vyrušili ze spánku, tak s vámi pobudu.“

Tu k němu přivedli malou žínku, po sále se rozestavěli malí světloňoši a rozezněla se cvrčící hudba. Hrabě měl co dělat, aby udržel krok se žínkou, která v kole tak lehce vyskakovala a tak se s ním točila, až sotva popadal dech. Uprostřed veselého tance však najednou všechno ztichlo, hudba zmlkla a zástup se rozutekl ke štěrbinám ve dveřích, do myších děr a všude, kam se jen dalo ukrýt. Ale svatební pár, heroldové a tanečníci se podívali vzhůru ke stropnímu otvoru a spatřili tam tvář staré hraběnky, jak zvědavě shlíží na veselou společnost. Pak se hraběti